

ingediend op **1488** (2022-2023) – Nr. 1
18 november 2022 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Chris Steenwegen

over het Vlaams Strategisch Plan
voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)
2023-2027

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:

Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;

Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Bart Dochy, Joke Schauvliege;

Emmily Talpe, Bart Van Hulle;

Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;

Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;

Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;

Sofie Mertens, Tinne Rombouts;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

Jeremie Vaneeckhout;

Maxim Veys.

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, Jo Brouns	4
1.1.	Doelstellingen GLB 2023-2027	4
1.2.	Maatregelen	4
1.3.	Nieuwe definitie actieve landbouwer	6
1.4.	Inkomenssteun	6
1.5.	Ecoregelingen en agromilieu- en klimaatmaatregelen (AMKM)	7
1.6.	VLIF-maatregelen	7
1.7.	Innovatie en kennis	7
2.	Patricia De Clercq, secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij, ...	8
2.1.	Beheerovereenkomsten	8
2.2.	Andere maatregelen	8
II.	Bespreking	9
1.	Chris Steenwegen	9
2.	Emmily Talpe	9
3.	Joke Schauvliege	10
4.	Ludwig Vandenhove	11
5.	Sofie Joosen	11
6.	Stefaan Sintobin	12
7.	Arnout Coel	12
8.	Bart Dochy	13
9.	Minister Jo Brouns	13
10.	Secretaris-generaal Patricia De Clercq	14
11.	Chris Steenwegen	15
12.	Stefaan Sintobin	17
13.	Bart Dochy	18
14.	Minister Jo Brouns	18
15.	Secretaris-generaal Patricia De Clercq	19
16.	Chris Steenwegen	19
17.	Minister Jo Brouns	19
18.	Stefaan Sintobin	19
	Gebruikte afkortingen	20
	Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op woensdag 19 oktober hield de commissie een gedachtewisseling over het Vlaams Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2023-2027. De eerste versie van het plan werd op 11 maart 2022 ingediend bij de Europese Commissie. De EC bezorgde Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, op 25 mei 2022 een observatiebrief met daarin een reeks opmerkingen en vragen om verduidelijking. Voorwerp van deze gedachtewisseling is de voorlopige versie van het Vlaams Strategisch Plan en eventuele aanpassingen in het kader van de observatiebrief en het openbaar onderzoek.

Volgende sprekers waren uitgenodigd:

- Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw;
- Patricia De Clercq, secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij.

De presentatie van de minister en de secretaris-generaal zijn beschikbaar als bijlage op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting

1. Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, Jo Brouns

De *minister* licht toe dat op 11 maart 2022 het Vlaams Strategisch Plan voor het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) is ingediend bij de Europese Commissie (EC) waarna de EC op 25 mei 2022 haar opmerkingen over het ingediende plan kenbaar heeft gemaakt via een observatiebrief. Vandaag wordt het plan verder onderhandeld met de EC. De minister zal vandaag dus toelichten wat men naar alle waarschijnlijkheid kan verwachten van het definitieve plan.

Deze gedachtewisseling vindt plaats op vraag van de commissie, voor de goedkeuringsprocedure bij de EC afgelopen is. Het plan dat vandaag voorligt is dus onder voorbehoud. Het plan is daarnaast geen zevenjarig, maar een vijfjarig programma omdat het plan om diverse redenen twee jaar vertraging heeft opgelopen.

1.1. Doelstellingen GLB 2023-2027

Het GLB is opgebouwd rond negen specifieke doelstellingen, verdeeld over drie clusters die inspelen op de verschillende duurzaamheidspijlers:

- economische duurzaamheid: een eerlijk inkomen voor de landbouwer, een voedingssector met een groter concurrentievermogen en een betere positie voor de landbouwer in de voedselvoorzieningsketen;
- ecologische duurzaamheid: de strijd tegen de klimaatverandering, zorg voor het milieu en landschappen en de bescherming van de biodiversiteit;
- sociale duurzaamheid: bevordering van de generatiewissel, een vitaal platteland en gezonde voeding.

Doorheen deze negen doelstellingen loopt de transversale doelstelling kennis en innovatie.

1.2. Maatregelen

De minister legt uit dat een aantal elementen nieuw zijn vanaf volgend jaar:

- de verhoogde conditionaliteit: een verstrenging in het pakket aan instapvoorwaarden om steun te krijgen;
- de ecoregelingen: een pakket aan vrijwillige eenjarige maatregelen;
- de herverdelende inkomenssteun die de kleinere bedrijven bevoordeelt.

De verhoogde conditionaliteit bestaat uit tien goede landbouw- en milieuecondities (GLMC), instapvoorwaarden waaraan landbouwers moeten voldoen en bijdragen om steun te ontvangen. Ze zijn onder te verdelen in vier categorieën: klimaat, water, bodem en biodiversiteit en landschap. Doorheen de programmaperiode zal er ook een intrede zijn van de zogenaamde sociale conditionaliteit, waarbij aandacht gaat naar de arbeidsomstandigheden van werknemers.

Onder de eerste conditionaliteit klimaatverandering zijn volgende GLMC's opgenomen:

- GLMC 1: het behoud van blijvend grasland. Dat wordt net zoals vandaag op basis van het totale Vlaamse areaal bekeken. Daarbij zakt de flexibiliteit van vijf procent tot drie procent afwijking, en wordt het referentiejaar 2018;
- GLMC 2: de bescherming van wetlands en veengebieden. Het betreft het verbod op ploegen en omzetten van aangeduide gebieden binnen Natura 2000;
- GLMC 3: de handhaving van organisch bodemmateriaal. Hierbij gaat het, net zoals vandaag, over het verbod op afbranden van stoppels. Daarnaast zijn landbouwers ook verplicht om per schijf van 5 hectare bouwland een bodemstaal te nemen en bijhorende adviezen toe te passen.

Wat de conditionaliteit water (GLMC 4) betreft, is er een verplichting om bufferstroken aan te houden langs waterlopen. Het gaat over volgende afstanden: een meter teeltvrije zone, drie meter gewasbeschermingsvrije zone en vijf meter bemestingsvrije zone. Waar omwille van de regels in de mestwetgeving strengere regels gelden, zijn die vanzelfsprekend van toepassing.

De conditionaliteit bodem bevat ook drie voorwaarden. Het bodembedekkingsbeheer (GLMC 5) en de minimale bodembedekking (GLMC 6) betreffen het pakket aan maatregelen op erosiegevoelige percelen. Daarnaast zijn er vereisten voor bodembedekking in de winter met betrekking tot het bouwland. De regels rond vanggewassen uit de mestwetgeving worden via deze conditionaliteit gecontroleerd. Voor gewasrotatie (GLMC 7) zijn er voorwaarden opgenomen die (langdurige) monoculturen onmogelijk maken.

GLMC 8 betreft de doelstellingen rond biodiversiteit en landschap. De niet-productieve elementen en arealen kunnen als volgt ingevuld worden door de landbouwers:

- minstens 4 procent van het areaal bouwland is bestemd voor niet-productieve elementen;
- minstens 7 procent van het areaal bouwland is bestemd voor niet-productieve elementen en vanggewassen, waarvan minstens 3 procent bestemd is voor niet-productieve elementen;
- minstens 75 procent van het areaal is grasland.

Daarnaast is er ook een omzettingsverbod (scheurverbod) op percelen aangeduid als ecologisch kwetsbaar blijvend grasland (EKBG) en op historisch permanente graslanden (HPG).

De minister voegt daaraan toe dat naast deze tien GLMC's er ook beheerseisen zijn waaraan de landbouwers moeten voldoen. Deze regels vloeien rechtstreeks voort uit Europese regelgeving, zoals de Nitraatrichtlijn of de kaderrichtlijn Water. De EC heeft aangeduid welke aspecten van deze Europese regelgeving deel uitmaken van de conditionaliteit via de beheerseisen.

Deze instapvoorwaarden houden in dat men aan deze set regels – waarvan een groot aantal bovenwettelijk – moet voldoen vooraleer men toegang krijgt tot de areaal- en diergebonden maatregelen.

1.3. Nieuwe definitie actieve landbouwer

Vanaf volgend jaar geldt er een nieuwe definitie van de actieve landbouwer om de middelen op een efficiënte en effectieve manier toe te kennen aan de begunstigen. De minister benadrukt dat men duidelijk heeft gekozen voor professionele landbouwers die voor hun beroepsinkomen afhankelijk zijn van hun landbouwactiviteit, met oog voor de diversiteit aan landbouwbedrijven en de geleidelijke instroom van landbouwers.

De minister wijst nog op twee belangrijke nieuwigheden. Vanaf nu zal er een bijkomende uitzondering gemaakt worden op de verdien capaciteit voor starters en biologische landbouwers. Daarnaast zal er de komende jaren een technische bepaling worden uitgewerkt om pensioentrekkingen uit te sluiten van inkomenssteun.

1.4. Inkomenssteun

1.4.1. Basisinkomenssteun voor duurzaamheid

De basis van de directe betalingen aan landbouwers bestaat nog altijd uit de basisinkomenssteun voor duurzaamheid. Die werd sterk afgebouwd omwille van diverse redenen: de budgetdaling van het GLB-programma en de ontwikkeling van ecoregelingen en de herverdelende betaling binnen dezelfde pot.

Gemiddeld zal de basisbetaling zo'n 180 euro per hectare bedragen, waarbij de laagste betalingsrechten doorheen de jaren opgetrokken worden naar minimum 85 procent van het gemiddelde.

1.4.2. Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid

Nieuw vanaf volgend jaar is de herverdelende inkomenssteun. Er wordt een algemene afhouding gedaan van de basisbetaling die wordt verdeeld richting de eerste 30 hectare van elk bedrijf. De kleinere bedrijven krijgen op die manier dus een voordeel van ongeveer 25 procent boven op de basisbetaling.

1.4.3. Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers

Ook voor jonge landbouwers wordt er bijkomende steun voorzien. Drie procent van de eerste pijler wordt geormerkt voor een jongerentop-up. Dat komt neer op zo'n 200 euro extra voor de eerste 45 hectare. Voor de tweede schijf van 45 hectare is de top-up iets kleiner, namelijk 160 euro.

Zowel het jongerenvoordeel als het voordeel voor kleinere bedrijven vormt een rode draad doorheen de andere instrumenten. Denk hierbij aan de steun voor bio, de VLIF-steun (steun van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) en de gekoppelde inkomenssteun.

1.4.4. Gekoppelde inkomenssteun

Ook de gekoppelde inkomenssteun wordt sterk aangepast. De belangrijkste aanpassing is het invoeren van instapvoorwaarden. Op die manier kan de steun als hefboom gebruikt worden om de familiale zoogkoeienhouders bij te staan in de verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering en kan hun marktpositie verbeterd worden.

Concreet gaat het over een aantal bijkomende instapvoorwaarden. Zo moet al het blijvend grasland op het bedrijf behouden blijven en moeten de zoogkoeien er kunnen grazen. Daarnaast geeft men de vrijheid aan de landbouwer om via verschillende inspanningen te voldoen aan twee extra voorwaarden in verband met

duurzaam graslandbeheer en diversificatie in voederproductie. Praktisch gaat het over deelname aan een aantal een- of meerjarige verbintenissen op hun grasland of het hebben van graslanden waarop wettelijke beperkingen van toepassing zijn, zoals ecologisch kwetsbaar blijvende graslanden (EKBG's). Daarnaast wordt ook gekeken naar de voederproductie op het eigen bedrijf, met extra punten voor ruwvoederdiversificatie en eigen eiwitproductie.

1.5. Ecoregelingen en agromilieu- en klimaatmaatregelen (AMKM)

De minister benadrukt dat men ervoor kiest om sterk in te zetten op het ondersteunen van landbouwers die vrijwillige engagementen aangaan. Om die reden kiest men voor een veelheid aan maatregelen. Landbouwers kunnen op die manier binnen de mogelijkheden en beperkingen van hun eigen bedrijf instappen in het instrumentarium.

De minister illustreert dit met een filmpje van een jonge landbouwer uit Kinrooi die uitleg geeft over de toepassing van een van de maatregelen.

1.6. VLIF-maatregelen

Naast de perceels- en diergebonden maatregelen zijn er ook andere belangrijke ondersteuningsmechanismen. Binnen het VLIF bijvoorbeeld zet men de komende periode sterk in op innovatie. Zowel technologische als andere investeringen krijgen via deze weg ondersteuning.

Bij de productieve investeringen maakt men een onderscheid tussen de duurzaamheidsscore om steun te verlenen. Zo wordt er gewerkt met steuncategorieën van 15, 30, 40 of zelfs 50 procent. Hogere duurzaamheidsscores krijgen voorrang in de procedure. Voor jonge landbouwers wordt ook hier 10 procent extra steun voorzien.

Ook de opstart- en overnamesteun wordt versterkt. Jonge landbouwers kunnen tot 100.000 euro steun krijgen, afhankelijk van de verdien capaciteit die ze via hun bedrijfsplan kunnen aantonen.

Nieuw vanaf volgend jaar is de steun voor nieuwe verdienmodellen. Officieel zal die onder de naam 'Opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf' vallen. Bedrijven kunnen tot 40.000 euro ondersteuning ontvangen om dat bedrijfsplan op te maken en uit te voeren.

Ook de niet-productieve investeringen (NPI's) maken deel uit van de VLIF-maatregelen. Landbouwers kunnen tot 100 procent steun krijgen voor bepaalde investeringen die niet rechtstreeks bijdragen tot de productie op het bedrijf. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van hagen, de aanleg van boslandbouwsystemen, de aanleg van wolfwerende afrastering in het focusgebied of een verwerkingsbak voor fytproducten (fytobak).

Ten slotte is er ook nog de projectsteun voor innovaties in de landbouw van het VLIF. Dat is een terugkerende oproep waarbij landbouwers of groepen van landbouwers steun kunnen krijgen voor innovatieve projecten en investeringen.

1.7. Innovatie en kennis

De focus op kennis en innovatie is transversaal aanwezig binnen het GLB.

Een combinatie van verschillende instrumenten staat ter beschikking van de landbouwers om vanuit de uitdagingen en opportuniteiten te innoveren, zowel op het vlak van technologische ontwikkelingen als op systeemniveau.

De minister licht enkele voorbeelden toe. Vooreerst zijn er de EIP-projecten (European innovation partnership). Dat zijn samenwerkingsverbanden tussen landbouwers, onderzoekers, adviseurs en andere spelers die buiten de gebaande paden op zoek gaan naar nieuwe oplossingen.

Een tweede voorbeeld zijn de demonstratieprojecten die nieuwe ideeën en innovaties tot bij de landbouwers brengen.

Verder is er de VLIF-innovatie- en investeringssteun die oplossingen marktklaar maakt en een sterke implementatie kent in de Vlaamse land- en tuinbouw.

Ook vorming en advies zijn cruciaal om in elke fase te zorgen dat landbouwers op vraag, of via aanbod, in aanraking komen met wat er gaande is in de sector.

2. Patricia De Clercq, secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij,

2.1. Beheerovereenkomsten

Patricia De Clercq licht toe dat beheerovereenkomsten, net zoals agromilieu- en klimaatmaatregelen (AMKM), een vijfjarige verbintenis inhouden voor de landbouwer die de verbintenis aangaat. Deze beheerovereenkomsten bestaan in verschillende vormen: soortenbescherming, bufferen en verbinden, en het onderhoud van houtige kleine landschapselementen.

De VLM staat in voor de uitvoering van deze maatregelen op het terrein, samen met landbouwers. Sommige beheerovereenkomsten zijn gebiedsgericht, andere – zoals het onderhoud van houtige kleine landschapselementen – zullen over geheel Vlaanderen aangevraagd kunnen worden.

2.2. Andere maatregelen

2.2.1. Inrichtingsmaatregelen in Natura 2000 en gebieden met hoge natuurwaarde

Andere maatregelen in het pakket betreffen onder andere de inrichtingsmaatregelen in Natura 2000-gebieden en gebieden met hoge natuurwaarden: enerzijds de actie natuurinrichting (het zo goed mogelijk inrichten van gebieden met het oog op het herstel, behoud, beheer en ontwikkeling van natuur) en anderzijds natuursubsidies. Het betreft eenmalige inrichtingswerken die ook kaderen in die instandhoudingsdoelstellingen en geïntegreerd natuurbeheer. Beide programma's zullen worden uitgevoerd door het Agentschap Natuur en Bos in samenwerking met de VLM.

2.2.2. Dierenwelzijnslabel

Het Vlaams dierenwelzijnslabel is een nieuwe maatregel en wordt momenteel uitgewerkt door het Departement Omgeving en de Vlaamse minister van Dierenwelzijn. De maatregel bestaat uit een vergoeding van 350 euro per jaar per bedrijf per deelnemende diersoort voor de controlekost die verbonden is aan het label.

2.2.3. LEADER

Het Europees initiatief LEADER bestaat al een lange tijd en stelt in bepaalde regio's via lokale, gebiedsgerichte en bottom-upwerking doelstellingen op die via projectwerking worden uitgevoerd. LEADER-projecten zetten in op leefbare en levendige dorpen, innovatieve, lokale voedselproductie en valorisatie van biomassa-reststromen, landschapskwaliteit en biodiversiteit.

Gewoonlijk wordt hiervoor samengewerkt met de provincies. VLM is verantwoordelijk voor de uitvoering en schat dat voor de volgende GLB-periode een veertiental regio's in aanmerking komen.

2.2.4. Sectorale programma's

Vanaf nu zijn de sectorale programma's als afzonderlijk luik opgenomen in het GLB-programma. Er zijn twee programma's te onderscheiden: enerzijds de GMO groenten en fruit (voornamelijk gericht op de productenorganisaties in de desbetreffende sector) en anderzijds het Vlaamse bijenteeltprogramma (waarbinnen wordt samengewerkt met imkerverenigingen).

II. Bespreking

1. Chris Steenwegen

Chris Steenwegen stelt vast dat deze toelichting niet veel duidelijkheid heeft gebracht. Er was uitdrukkelijk gevraagd om vandaag een toelichting te geven over de aanpassingen aan het Vlaams Strategisch Plan ingevolge de observatiebrief van de EC en het openbaar onderzoek. De minister stelt in overleg te zijn met de Commissie. Over welke zaken is er dan al een akkoord en waarover wordt nog onderhandeld?

2. Emmily Talpe

Emmily Talpe dankt de sprekers. Het Vlaams Strategisch Plan GLB is een zeer belangrijk beleidsdocument. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid vertegenwoordigt immers ongeveer een derde van de EU-begroting en ook voor Vlaanderen gaat het over veel geld.

Over het nieuwe GLB is bijna drie jaar onderhandeld. In januari volgt al de implementatie. Dat betekent dat de sector ongeduldig wacht op duidelijkheid en ongerust is over nog eventuele lastminutewijzigingen. Wanneer kan de sector een definitief plan verwachten? Voor sommige teelten is het kalf helaas al verdronken. Zo is de wintergerst al gezaaid. Bovendien kan er niet worden overgegaan tot het inlichten van de landbouwers zolang er geen definitief plan voorligt.

De spreker gaat in op een aantal zaken die nog onduidelijk zijn.

Vlaanderen opteert voor een beperkte overdracht van middelen van pijler 1 naar pijler 2. Welke zaken wil men hiermee extra realiseren in pijler 2? Voor welke zaken gaat dat ten koste in pijler 1?

Hoeveel landbouwers zullen nog in aanmerking komen voor de hervormde zoogkoeienpremie? De vraag naar de impact van deze hervorming leeft sterk in de sector.

In hoeverre zijn de ecoregelingen gereserveerd voor professionele landbouwers? Wordt er een consequente keuze gemaakt voor deze landbouwers of wordt er in naam van verduurzaming ook een deel van de centen gereserveerd voor particulieren en terreinbeherende verenigingen?

Een element dat de spreker nauw aan het hart ligt, is agroforestry. Wordt agroforestry in dit plan ambitieus uitgerold? Zal het concept ook verbreed worden naar bijvoorbeeld voedselbossen?

Wat biolandbouw betreft heeft de EU zichzelf een doelstelling opgelegd van 25 procent. Vlaanderen zou een ambitie van 5 procent vooropstellen. Volgens de spreker lijkt dat misschien niet bijzonder veel, maar is het wel ongeveer een verviervoudiging van het actuele areaal. Werd er nagegaan welke impact dat zal hebben op de prijszetting van de bioproducten? In Frankrijk, Nederland en Duitsland merkt men nu al dat het brede bioaanbod leidt tot een overaanbod, hetgeen zich vertaalt in dalende prijzen. Het zou nuttig zijn om hierover van gedachten te kunnen wisselen.

Een ander element betreft het bruto-inkomen van de Vlaamse land- en tuinbouwers dat op een absoluut dieptepunt staat. Dat is een belangrijk gegeven als de overheid in het kader van een verduurzaming verwacht dat landbouwers aanzienlijke investeringen doen. De instapvoorwaarden in het nieuwe GLB zijn bovendien niet min.

Wat de bufferstroken betreft, merkt de spreker op dat er in de sector bijzonder veel ongerustheid heerst over de verplichte aanleg van drie meter bufferstroken langs waterlopen. In bepaalde regio's in Vlaanderen zoals de polders speelt de mestproblematiek minder een rol. Zijn deze maatregelen voldoende op maat zodat men rekening kan houden met specifieke situaties?

Een blijvende bekommernis in de landbouwsector is de administratieve last. Op welke manier komt het Vlaams Strategisch Plan daaraan tegemoet? Is er in het plan ook oog voor de vervrouwelijking van de landbouwsector?

Tot slot polst het lid naar de rol van het Departement Omgeving in de tenuitvoerlegging van het Vlaams Strategisch Plan. In hoeverre kan dat nog wijzigingen doorvoeren? Wat is de houding van de minister terzake?

3. Joke Schauvliege

Joke Schauvliege dankt de minister en de secretaris-generaal voor de toelichting. Ze heeft begrip voor het moeilijke evenwicht dat moet gevonden worden tussen de transparantie en de vertrouwelijkheid van de lopende onderhandelingen met de EC.

De presentatie van de minister en de secretaris-generaal was duidelijk: de focus van het GLB verschuift naar meer duurzaamheid. Uit het Vlaams Strategisch Plan blijkt dat Vlaanderen die transitie ernstig neemt.

De spreker heeft graag nog duiding over de procedure en de verschillende stappen die doorlopen zijn bij de opmaak van het Vlaams Strategisch Plan. De spreker herinnert zich dat er in 2014 – toen het vorige GLB klaar was – een proces was uitgedacht om de implementatie van het nieuwe GLB op te volgen vanuit het parlement. Is dat ook nu de bedoeling? Welke stappen in het proces zijn ondertussen doorlopen? Wie voert de onderhandelingen met de EC?

Een tweede aspect dat de spreker wenst aan te brengen is de communicatie over het Vlaams Strategisch Plan naar de landbouwsector toe. Momenteel heerst er veel nieuwsgierigheid, maar ook ongerustheid bij de Vlaamse landbouwers over wat op hen afkomt. Hoe zal er gecommuniceerd worden zodat ieder zich kan voorbereiden?

Tot slot brengt de spreker in herinnering dat naast het sterk gedaalde inkomen, landbouwers vooral klagen over de administratieve overlast. Dat wordt al lange tijd aangeklaagd. Maakt het Vlaams Strategisch Plan of het GLB in zijn geheel werk van minder rapportering en papierwerk?

4. Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove dankt de sprekers voor de uiteenzetting maar sluit zich aan bij Chris Steenwegen. Hij had verwacht dat er voornamelijk zou worden toegespitst op de aanpassingen die zijn doorgevoerd sinds de feedback van de EC. Volgens de Commissie maakt het Vlaams Strategisch Plan te weinig werk van vergroening, is de link tussen klimaat en voedselzekerheid onvoldoende en is er een gebrek aan visie. Ook de natuurorganisaties waren erg kritisch. Kan de minister verduidelijken in welk opzicht dit nieuwe plan verschilt van het vorige? Welke elementen in deze versie zullen volgens de minister de EC kunnen overtuigen?

Het argument van de minister dat andere lidstaten ook veel kritiek hebben gekregen van de EC houdt niet echt steek omdat het in tegenstelling tot Vlaanderen vaak ging over technische bemerkingen.

Een ander element betreft de beperkte betrokkenheid van het Departement Omgeving bij de opmaak van de eerste versie van het Vlaams Strategisch Plan. In welke mate is men ditmaal wel betrokken? Kunnen zij zich vinden in dit plan? In welke mate zijn de adviezen uit het openbaar onderzoek verwerkt in het plan?

Is het Vlaams Strategisch Plan, zoals de plannen van andere lidstaten, aangepast aan de Oekraïne-crisis?

Andere lidstaten zouden hun Strategisch Plan als gevolg van de Oekraïne-crisis hebben aangepast. Is dat ook het geval in Vlaanderen?

Het lid merkt op dat hij in het verleden vaak de vrijblijvendheid van het Vlaamse landbouwbeleid heeft gehekeld. Het concept van vrijwilligheid zorgt ervoor dat de doelstellingen niet gehaald worden en dat de broodnodige fundamentele hervormingen niet worden doorgevoerd. Bevat dit plan zaken die wel degelijk opgelegd zullen worden?

Zullen er ook meer controles worden voorzien op de beheerovereenkomsten? Uit eerdere schriftelijke vragen is namelijk gebleken dat beheerovereenkomsten niet overal worden nageleefd en dat er erg weinig controles worden uitgevoerd om dat na te gaan.

Het dierenwelzijnslabel is een goed initiatief.

Wat LEADER betreft merkt de spreker op dat – ondanks de goede werking via de provincies – veel projecten geïsoleerd van elkaar worden uitgerold. Er is nood aan coördinatie en meer samenwerking. De spreker heeft begrepen dat minister van Plattelandsbeleid Zuhair Demir het daarmee eens is. Op welke manier speelt het GLB daarop in?

De spreker haalt aan dat de Zuid-Limburgse appelteelt grote problemen ondervindt. Zijn er in het kader van de gemeenschappelijke marktordening middelen voorzien?

Tot slot verwijst het lid naar zijn recente vraag over kuddebewakingshonden als beschermende maatregel tegen de wolf. Is dat voorzien in het plan?

5. Sofie Joosen

Sofie Joosen herinnert zich dat in juni 2022 de kritische observatiebrief van de EC in het Vlaams Parlement besproken is en de minister toen heeft aangegeven ambitieuzer te willen zijn. Maar dat staat in schril contrast met de presentatie die vandaag voorligt. De spreker had gehoopt meer duiding te krijgen over welke

ambities aangescherpt zouden worden. Kan de minister hier in een tweede ronde op ingaan?

6. Stefaan Sintobin

Stefaan Sintobin is in tegenstelling tot de andere leden van de commissie wel tevreden met de presentatie van de minister. Hij stelt voor dat minister Brouns het filmpje van de landbouwer bezorgt aan minister Demir. Een veeteeltbedrijf dat zich inspant om de biodiversiteit te verbeteren verdient haar aandacht.

De spreker betreurt dat sommige commissieleden de indruk wekken dat landbouwers er plezier in vinden natuur te beschadigen. Als er één beroepsgroep de voorbije jaren grote inspanningen heeft geleverd om de ecologische doelstellingen, opgelegd door de EU, te bereiken, dan zijn het wel de landbouwers. Helaas hebben deze doelstellingen de bovenhand gekregen. Dat valt ook erg duidelijk af te leiden uit de presentatie van de minister. Ondertussen slepen de onderhandelingen met de Commissie aan en wacht de sector op duidelijkheid. Het lid voegt toe dat zijn partij akkoord gaat met bepaalde ecologische doelstellingen, maar dat de slinger niet mag doorslaan.

Wat de uitspraak van Ludwig Vandenhove betreft, repliceert de spreker dat men maar eens samen een aantal landbouwbedrijven moet bezoeken om na te gaan hoe groot het vrijwillige engagement is in de sector.

Het lid vraagt van de minister meer duidelijkheid over de huidige knelpunten in de lopende onderhandelingen met de EC en sluit zich aan bij de vragen van Joke Schauvliege over het verdere verloop van de procedure en de betrokkenheid van het parlement.

Ook de vragen van verschillende commissieleden over de administratieve lasten en de complexe regelgeving in de sector, treedt de spreker bij. Hij citeert Bart Dochy die recent in de media getuigde over de mestwetgeving: "Zelf ben ik sinds 1995 actief bezig met deze materie. Ik heb de complexiteit zien toenemen van de mestwetgeving, tot in het absurde toe. Zelfs als ingenieur heb ik het moeilijk om het laatste Mestdecreet uit te leggen en te implementeren. Regeltjes die er eigenlijk niet toe doen maar wel kunnen leiden tot serieuze boetes maar fundamenteel het probleem niet oplossen." Dat illustreert volgens de spreker treffend waarmee de landbouwers vandaag geconfronteerd worden.

Het lid merkt verder op dat de minister sterk wil inzetten op innovatie, maar dat er terzake bijzonder weinig vooruitgang wordt geboekt, althans vanuit de overheid. Door te treuzelen met de oprichting van de WeComV geeft men landbouwers eigenlijk niet de kans om te innoveren.

Is er in het nieuwe GLB aandacht voor het level playing field? Het lid verwijst ter illustratie naar de tijdelijke handelsliberalisering voor bepaalde Oekraïense producten waardoor er gedurende een jaar geen invoerrechten hoeven betaald te worden. Niet zo lang geleden bleek nochtans dat de geïmporteerde eieren uit Oekraïne niet zo veilig waren. Hetzelfde geldt voor geïmporteerde vlees uit Zuid-Amerika.

Tot slot wijst de spreker op de grote, negatieve effecten van Natura 2000 op de landbouwsector. Iedereen wil een sterke landbouwsector en voedselonafhankelijkheid maar dat is niet mogelijk als men het de landbouwers zo moeilijk maakt.

7. Arnout Coel

Arnout Coel benadrukt dat het belang van het nieuwe GLB en het Vlaams Strategisch Plan moeilijk overschat kan worden. In de huidige context is voedselzekerheid

bijzonder belangrijk. Er is ook consensus tussen de verschillende partijen – op Stefaan Sintobin en zijn partij na – dat de landbouwsector een transitie moet maken naar een duurzame landbouw en een reeks doelstellingen voor milieu en klimaat moet realiseren.

De commentaren van de EC op de ambities in het Vlaams Strategisch Plan, voornamelijk op het tweede luik, waren fors en erg duidelijk. Het lid grijpt het citaat van Bart Dochy aan om te illustreren welk pijnpunt de commentaren van de EC blootleggen. Er zijn de voorbije jaren bijzonder complexe regels opgelegd aan de sector, die moeilijk te begrijpen en uit te voeren zijn. Veel pijnlijker is dat deze regels, de bijhorende handhaving en de administratieve last voor landbouwers geen resultaat hebben opgeleverd. De EC argumenteert dat 94 procent van het oppervlaktewater nog altijd problematisch is. Maatregelen die in het plan naar voor worden geschoven om nutriëntenverliezen tegen te gaan zijn van dezelfde aard als de voorbije MAP's en die hebben bewezen ondoeltreffend te zijn.

Naast de maatregelen voor mest en waterkwaliteit, stelt de EC zich ook vragen bij de maatregelen voor luchtkwaliteit, het gebruik van pesticiden en antibiotica, het behoud van habitats en soorten, biodiversiteit en het behoud van landschapselementen.

De voorbije maanden heeft de minister tijd gehad om het plan bij te spijkeren. Uit de presentatie is het moeilijk af te leiden welke wijzigingen worden doorgevoerd. Kan de minister duidelijkheid verschaffen over de richting waarin dit plan opschuift? Hoe verlopen de gesprekken met de EC?

8. Bart Dochy

Het plan dat voorligt gaat uitgebreid in op inkomenssteun en sturing, de controle ten aanzien van de maatschappelijke opdracht van de landbouwer.

Wat er ontbreekt – de slogan 'je creëert geen ecologisch paradijs op een economisch kerkhof' indachtig –, zijn maatregelen voor de organisatie van de markt (keten, prijsvorming) enerzijds en de rechtszekerheid anderzijds. Die essentiële zaken kunnen in conflict geraken met de visie van Ludwig Vandenhove waarin de overheid oplegt hoe de landbouw er moet uitzien.

Om die reden stelt de spreker hierover regelmatig vragen tijdens de verslagmomenten van de Europese ministerraden Landbouw en Visserij; net de oneerlijke concurrentie van producten uit het buitenland die niet volgens dezelfde standaard worden geproduceerd, verstoort hier de markt.

Deze zaken zijn ook van belang om jonge mensen perspectief te bieden in de sector.

9. Minister Jo Brouns

Minister *Jo Brouns* heeft begrip voor de opmerkingen van enkele commissieleden dat er vandaag onvoldoende duidelijkheid is over de wijzigingen aan het Vlaams Strategisch Plan sinds de observatiebrief van de EC. Hij vraagt begrip voor de procedure die gevolgd moet worden, alsook voor de vertrouwelijkheid van de lopende onderhandelingen met de Commissie. Het is de eerste keer dat er tijdens lopende onderhandelingen over een nieuw GLB dergelijke transparantie wordt geboden.

De Commissie legt in haar onderhandelingen met Vlaanderen en andere regio's en lidstaten de lat erg hoog. De minister benadrukt dat er dus ambitie moet getoond worden om tegemoet te komen aan hun opmerkingen. De onderhandelingen zijn niettemin constructief en in het aangepaste plan zal de ambitie ook daadwerkelijk hoger liggen. Te denken valt aan het hogere streefdoel voor biolandbouw, de nieuwe

definitie van actieve landbouwer en de strengere regels voor bufferstroken. De minister gelooft dat er dus ditmaal wel een groen licht komt van de EC.

Het Departement Landbouw en Visserij bereidt momenteel de communicatie over het nieuwe GLB voor.

De minister deelt de bezorgdheid over de administratieve lasten voor landbouwers. De logica van een eenmalige perceelsregistratie zal daarin heel belangrijk zijn.

In respons op de tussenkomst van Ludwig Vandenhove, benadrukt de minister zijn geloof in vrijwilligheid en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap. De minister vindt dat een fundamenteel uitgangspunt om met de sector in gesprek te gaan.

Het Vlaams Strategisch Plan houdt rekening met de oorlog in Oekraïne door maximaal in te zetten op het principe van voedselzekerheid.

Wat de vraag over de appelteelt in Zuid-Limburg betreft, antwoordt de minister dat er meer wordt ingezet op productinnovatie. De minister zal daarnaast ook mee pleiten voor de idee van de kuddebewakingshond bij schapen.

De minister benadrukt zijn geloof in innovatie als antwoord op de vele uitdagingen in de landbouw- en voedingssector. Recent lanceerde de Vlaamse Regering Flanders Technology & Innovation, een grootschalig project rond technologie en innovatie, waarbinnen ook een belangrijk luik rond voeding is opgenomen. Dit najaar, op 29 november 2022, vindt ook de Vlaamse voedseltop plaats.

De oprichting en samenstelling van de WeComV zal heel binnenkort plaatsvinden.

Wat de tussenkomst van Arnout Coel betreft, onderschrijft de minister mede het belang van het GLB. Hij is tevreden dat het lid daarbij ook benadrukt dat dergelijke belangrijke beleidskeuzes met de boer moeten worden genomen. Het klopt dat de observatiebrief van de EC forse commentaren bevatte, maar het discours dat alle beleidskeuzes in het verleden geen enkele impact hebben gehad, klopt niet. Cijfers tonen immers aan dat Vlaanderen een van de meest duurzame voedselproducenten is.

Tot slot gaat de minister ook in op de vragen van Bart Dochy. Voor steun voor samenwerking, zoals sectororganisaties, kijkt hij naar het VLIF. Daarnaast zijn er ook zaken buiten het GLB die te realiseren vallen.

De minister engageert zich om het parlement en andere stakeholders ook bij de implementatie en opvolging van het plan verder te betrekken.

10. Secretaris-generaal Patricia De Clercq

Patricia De Clercq bevestigt dat er middelen verschuiven van pijler 1 naar pijler 2. De verschoven middelen zijn ondertussen al ingecalculeerd in de maatregelen binnen de tweede pijler. Het gaat daarbij om diverse maatregelen: enerzijds degene die vallen onder het Departement Landbouw en Visserij zoals het VLIF en de agromilieu-klimaatmaatregelen en anderzijds bepaalde maatregelen die beheerd worden door de VLM. De verdeling van deze middelen is opgenomen in de financiële tabel en al bezorgd aan de EC.

Het nieuwe systeem van de gekoppelde steun is vrij complex. Het departement is zich daarvan bewust en ook de landbouwers geven aan dat er heel wat rekenwerk gepaard gaat met het nieuwe puntensysteem. Op verschillende manieren, zoals

een simulatie in het e-loket, zal het departement de landbouwers helpen om duidelijkheid te verkrijgen.

Ecoregelingen zijn voorbehouden voor professionele landbouwers. Om in aanmerkingen te komen moet men immers voldoen aan de (nieuwe) definitie van actieve landbouwer. Hetzelfde is van toepassing op de agromilieu-klimaatmaatregelen en op de quasi-totaliteit van het GLB-plan.

Agroforestry is voorzien in het plan, alsook gepaste middelen.

Zoals de minister eerder zei wordt het streefdoel voor biolandbouw opgeschroefd. Of dat impact zal hebben op de prijzen moet de toekomst uitwijzen.

In respons op de vraag over het lage bruto-inkomen van landbouwers en de gevolgen hiervan voor investeringen, antwoordt de secretaris-generaal dat in het Vlaams Strategisch Plan maatregelen zijn opgenomen waar zowel kleine als grote landbouwbedrijven mee aan de slag kunnen.

Wat de administratieve last voor landbouwers betreft, stelt de secretaris-generaal dat de eenmalige perceelsregistratie en het e-loket de basis vormen voor verdere stappen. Naast een simulatie voor de zoogkoeienpremie zal het departement ook andere simulaties in het e-loket proberen op te nemen. Er wordt daarnaast ook werk gemaakt van apps die landbouwers toelaten eerder waar – bijvoorbeeld van op het veld – bepaalde informatie na te gaan.

Het Departement Omgeving is wel degelijk betrokken geweest bij de opmaak van dit plan en is dat in deze fase nog altijd. Voor de opmaak van het plan heeft het Departement Landbouw en Visserij alle betrokken actoren gevraagd input te leveren. Ook op het niveau van concrete maatregelen is het Departement Omgeving betrokken.

Het aantal controles op beheerovereenkomsten wordt bepaald door de VLM. De secretaris-generaal zal dat met hen bekijken.

Wat de gecoördineerde werking van LEADER betreft, merkt de secretaris-generaal op dat dat tot de bevoegdheid behoort van minister Demir. De mogelijkheden hiervoor liggen alvast open in het plan dat voorligt.

Tot slot gaat de secretaris-generaal in op de vraag over de GMO. Die blijft behouden zoals ze vandaag bestaat. Concreet dienen producentenorganisaties dus een programma in binnen het kader zoals vastgelegd in het GLB. Eigenlijk krijgt men middelen naargelang de omzet. Vlaanderen is een grote gebruiker van het budget GMO groenten en fruit.

11. Chris Steenwegen

Chris Steenwegen begrijpt niet waarom de minister blijft herhalen dat het niet mogelijk is om alle details van het Vlaams Strategisch Plan toe te lichten. Dat is niet de vraag van de commissie. De spreker wil weten welke zaken er aan het plan zijn veranderd sinds de observatiebrief van de EC. In de presentatie van de minister staan duidelijk enkele nieuwe zaken. Waarom kunnen die niet toegelicht worden?

De spreker wenst een aantal punten te overlopen die nog niet zijn aangehaald.

Op de eerste plaats wijst de EC op een gebrek aan interventies om het economisch potentieel van lokale markten buiten de producentenorganisaties te ontwikkelen. Naast de middelen voor producentenorganisaties (zoals veilingen) moet de er

volgens de EC ook worden ingezet op andere manieren van vermarkten. Er valt daarbij te denken aan lokale markten en de korte keten, die in het ontwerpplan bijna niet aan bod komen.

Daarnaast merkt de EC in haar observatiebrief op dat het bijzonder twijfelachtig is of dit plan de vooropgestelde milieudoelstellingen zal halen. Zo zou het Vlaams Strategisch Plan onvoldoende rekening houden met de hoge milieudruk, veroorzaakt door de intensieve veehouderij. Ook volumemaatregelen komen in het plan niet aan bod.

De EC hekelt ook dat het plan zeer lage resultaatsindicatoren vooropstelt voor een aantal essentiële zaken zoals luchtkwaliteit, pesticidengebruik, nutriëntenverlies, waterkwaliteit enzovoort. De vooropgestelde doelen komen onvoldoende tegemoet aan de specifieke uitdagingen in Vlaanderen voor milieu, biodiversiteit en klimaat. Wat het nutriëntenverlies betreft, herhaalt de minister eigenlijk gewoon de bestaande regels van het MAP, wetende dat deze regels volstrekt onvoldoende zijn en dat de waterkwaliteit in Vlaanderen problematisch is. Zal het definitieve plan strengere maatregelen bevatten?

Wat de sociaaleconomische positie van het platteland betreft, hekelt de brief een gebrek aan maatregelen om basisdiensten- en infrastructuur op het platteland te garanderen. De spreker merkt op dat de middelen die worden verschoven van pijler 1 naar pijler 2 bijna uitsluitend bedoeld zijn voor beroepslandbouwers. Ook de steun uit het VLIF en de beheerovereenkomsten gaan uitsluitend naar beroepslandbouwers. Niet zo lang geleden bracht de commissie een bezoek aan de Westhoek, alwaar aandacht gevraagd werd voor het verdwijnen van bepaalde basisdiensten op het platteland. Waarom worden de middelen voor plattelandsbeleid in Vlaanderen dan voor 90 procent gereserveerd voor beroepslandbouwers?

Ook de problemen over toegang tot grond worden onvoldoende aangepakt in het plan, aldus de EC.

Verder vraagt de EC dat Vlaanderen haar bijdrage aan de Green Dealdoelstellingen kwantificeert. Is het de intentie van de minister om daaraan tegemoet te komen?

Wat biolandbouw betreft, verhoogt Vlaanderen haar ambitie. Maar de EC merkt op dat de middelen ter ondersteuning niet overeenstemmen met deze vooropgestelde doelen. Opnieuw, zal het definitieve plan daaraan tegemoetkomen?

Het lid gaat vervolgens ook in op de ecoregelingen. Hij heeft de indruk dat het aantal bedrijven dat hierop intekent of het aantal hectaren dat hierdoor gevat wordt, jaar na jaar gelijk blijft. Voor een aantal regelingen is een stijgende trend merkbaar, voor andere zaken is er helemaal geen stijging. Hoe valt dat te verklaren? Is dat, zoals Ludwig Vandenhove stelt, te wijten aan het vrijwillige karakter van het beleid?

Naast de observatiebrief kwamen er ook een reeks opmerkingen uit het openbaar onderzoek. Zo hekelt men bijvoorbeeld het ontbreken van een langetermijnvisie op landbouw. Op welke manier probeert men in Vlaanderen landbouw te combineren met natuur-, klimaat- en milieudoelstellingen? Hoe zal het plan worden geëvalueerd? Daarnaast vraagt men om het landbouwbeleid integraler te benaderen.

Een andere opmerking uit het openbaar onderzoek hekelt het tekort aan brongerichte maatregelen. In het plan gaan veel middelen en aandacht naar end-of-pipe maatregelen. Met moet de financiële stromen ook gaan omkeren: minder middelen naar 'stenen' investeringen en meer middelen ter ondersteuning van de landbouwer zelf.

De spreker wijst op enkele concrete zaken in het plan die moeilijk te verzoenen zijn met de focus op meer agro-ecologie en biolandbouw.

Een van de zaken die binnen VLIF 'Productieve groene investeringen op landbouw-bedrijven' onder de subsidie categorie donkergroene investeringstypes valt, de categorie waarvoor subsidies zijn voorzien tot 50 procent, is de fyto-bak. Deze bak neutraliseert resten van gewasbeschermingsmiddelen. De spreker betreurt dat dermate hoge subsidies worden voorzien voor een end-of-pipemaatregel die geen deel uitmaakt van een systeemverandering of transitie.

Een ander voorbeeld betreft de 8 miljoen euro crisissteun aan de landbouwsector in het kader van de Oekraïne-crisis. Deze steun was bestemd voor landbouwers die sinds 2015 via het VLIF ondersteuning hebben gekregen of deel hebben genomen aan pre-ecoregelingen. Helaas vallen daardoor bijvoorbeeld bioboeren uit de boot. Daardoor ontstaat de situatie dat iemand die via de (pre-)ecoregelingen Precisie-landbouw steun krijgt om via GPS-aansturing pesticiden te strooien, crisissteun krijgt, en een bioboer die geen pesticiden gebruikt, geen crisissteun ontvangt.

Een derde voorbeeld betreft de termen die voorkomen in het plan. Zo komt de term innovatie maar liefst 460 keer voor in het plan, korte keten 45 keer en agro-ecologie slechts een keer. Dat zegt iets over de focus van het ontwerpplan, aldus de spreker.

De spreker sluit af met een antwoord op de tussenkomst van Bart Dochy over de nodige rechtszekerheid voor landbouwers. Als men landbouwers daadwerkelijk de nodige rechtszekerheid wil bieden, dan moet men ervoor zorgen dat het GLB en het Vlaams Strategisch Plan de juiste stimuli voorzien zodat de sector zich kan ontwikkelen binnen de milieu- en socio-economische grenzen.

12. Stefaan Sintobin

Stefaan Sintobin gaat akkoord met de opmerking van Arnout Coel: het Vlaams Belang heeft inderdaad een andere visie dan rest van de partijen op milieu- en klimaatdoelstellingen. Maar dat betekent niet dat men geen enkele doelstelling steunt. In de huidige situatie wordt er zodanig veel gevraagd van de sector, dat men die onvermijdelijk afbouwt en eigenlijk vernietigt. Het filmpje in de presentatie van de minister toont waartoe landbouwers in staat zijn, maar sommige commissieleden willen dat niet inzien. Er zitten ongetwijfeld enkele cowboys in de sector die lak hebben aan alle regels, maar dat is helaas het geval in elke sector. Als men in dat kader moet kiezen tussen de visie van de Europese Unie en de focus van het Vlaams Strategisch Plan dat voorligt, dan kiest de spreker voor dit plan.

De spreker betreurt verder dat er nog altijd geen WeComV is opgericht. Bepaalde innovaties zijn immers klaar om toe te passen. Dat is duidelijk een bewuste strategie van de bevoegde minister.

Wat de opmerking betreft van Chris Steenwegen over het platteland, merkt de spreker op dat het platteland in belangrijke mate samenhangt met landbouw en het dus niet onlogisch is dat dergelijke middelen naar beroepslandbouwers gaan. Ten tweede is het probleem van een tekort aan basisinfrastructuur geen directe bevoegdheid of verantwoordelijkheid van het Departement Landbouw en haar minister.

Tot slot vraagt de spreker aan de minister om alsnog in te gaan op zijn vraag over het level playing field. Wordt daar aandacht aan besteed in het plan?

13. Bart Dochy

Bart Dochy maakt zich veel zorgen over de toon van het debat en de beperkte focus op de economische werking van de sector. Hij stelt dat de minister een grote uitdaging staat te wachten om de sector mee te krijgen in dit verhaal.

Voor de spreker is het momenteel zoeken in het plan naar het evenwicht tussen economie en ecologie. Hij heeft bovendien twijfels over de sturingscapaciteit van het plan dat voorligt.

Wat rechtszekerheid betreft, merkt de spreker op dat dat in eerste instantie inhoudt dat het inkomen van de landbouwer voor een stuk gegarandeerd is. De intenties van het debat en het beleid zijn misschien eerlijk, maar de effecten zijn dat vaak niet. Er zijn tientallen voorbeelden van landbouwers die inspanningen hebben geleverd in het kader van ecologie en daar later in het kader van een vergunningsverlening problemen door ondervinden. Dergelijke zaken wegen erg zwaar op de sector en weerhouden velen ervan om nog mee te gaan in het verhaal van verduurzaming.

Wat de subsidie voor een fyto-bak betreft, merkt de spreker op dat dat inderdaad een end-of-pipemaatregel is. Maar men kan van een individuele landbouwer niet verwachten zelf onderzoek te doen naar manieren om het pesticidengebruik te minderen, tenzij men overgaat op biologische landbouw. Maar ook daar kan bijvoorbeeld het gebruik van een GPS-systeem nuttig zijn.

14. Minister Jo Brouns

Minister Brouns merkt op dat in dit debat de tegenstellingen tussen economie en ecologie weer sterk tot uiting komen. Men moet daar niet flauw over doen: deze tegenstelling overbruggen vormt de grootste uitdaging binnen het landbouwbeleid.

Wat de opmerking van Chris Steenwegen betreft over het gebrek aan interventies om het economisch potentieel van lokale markten buiten de producentenorganisaties te ontwikkelen, benadrukt de minister dat er wel degelijk middelen vloeien naar andere samenwerkingsverbanden dan producentenorganisaties. Daarnaast, wat de korte keten betreft, verwijst de minister naar het strategische plan korte keten en de VLIF-steun die naar de korte keten vloeit.

Wat de toegang tot grond betreft zijn er meerdere instrumenten: de pacht, nieuwe definitie van actieve landbouwer, het vrijwillige engagement enzovoort. Wat het pesticidengebruik betreft, verwijst de minister naar de verstrenging voor bufferstroken, de precisielandbouw, de ecoregeling ecologisch beheerd grasland alsook naar de federale reglementering.

Voor biolandbouw herhaalt de minister dat men ambitieuzere doelstellingen zal vooropstellen.

Dat de ecoregelingen wel degelijk een belangrijk instrument zijn, valt volgens de minister af te leiden uit het feit dat er jaarlijks voor 50 miljoen euro aan ecoregelingen worden uitbetaald aan deelnemende landbouwers. Dit budget maakt 25 procent uit van pijler 1 van het GLB.

De minister is het niet eens met de opmerking dat vooral investeringen in 'stenen' worden ondersteund. Het gaat over veel meer: demonstratieprojecten, innovatie- en investeringssteun, vorming en advies, Europees innovatiepartnerschap, samenwerkingsverbanden tussen landbouwers, onderzoekers en andere spelers enzovoort.

Wat de tweede pijler betreft, vraagt de EU om 35 procent van de middelen in te zetten voor maatregelen die focussen op klimaat en milieu. Vlaanderen doet beter en zet 53 procent van de middelen in deze pijler – 18 procent meer dan gevraagd – in op deze maatregelen. Concreet gaat het over ongeveer 53 miljoen euro per jaar.

Bioboeren krijgen automatische toegang tot de relevante ecoregelingen.

Wat de opmerking van Chris Steenwegen betreft over het aantal keren dat de term innovatie in het plan voorkomt, bevestigt de minister zijn geloof in innovatie. Het gaat daarbij ook zowel over technische innovatie als over systeeminnovatie of transitie.

15. Secretaris-generaal Patricia De Clercq

Patricia De Clercq legt uit dat het het level playing field voor een deel probeert te bereiken via het goedkeuringsproces van de verschillende strategische plannen van de lidstaten door de EC. De lidstaten werken immers allen binnen het kader dat door de Europese Unie is vastgelegd.

De spreker maakt wel de kanttekening dat het level playing field van een lidstaat al hoger kan liggen in vergelijking met andere lidstaten of regio's. Daar is helaas niet veel aan te doen.

16. Chris Steenwegen

Chris Steenwegen erkent dat het in deze gedachtewisseling te weinig is gegaan over economie. Een leefbare toekomst voor de landbouw en een leefbaar inkomen voor de landbouwers is niettemin ook de bezorgdheid van zijn fractie. Alleen verschillen de visies over hoe men dat bewerkstelligt.

Wat de problematiek betreft van landbouwers die investeren in natuur en biodiversiteit en daar later in het kader van vergunningen mee in de problemen geraken, stelt de spreker voor om dat met de commissie aan te pakken. Het is niet aanvaardbaar dat er een dergelijk risico vasthangt aan die investeringen.

De spreker kijkt uit naar het definitieve plan.

17. Minister Jo Brouns

De *minister* apprecieert de uitgestoken hand van Chris Steenwegen. Men deelt eigenlijk dezelfde bezorgdheid.

18. Stefaan Sintobin

Stefaan Sintobin merkt op dat er toch een verschil is tussen theorie en praktijk. In theorie probeert men een gelijk speelveld te creëren maar in de praktijk zijn er lidstaten in de EU die aan lagere voorwaarden, zoals bijvoorbeeld voor dierenwelzijn, produceren. Vooralsnog doet de EC daar eigenlijk te weinig aan.

De *voorzitter* dankt de leden voor de openheid van het debat.

Bart DOCHY,
voorzitter

Chris STEENWEGEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AMKM	agromilieu- en klimaatmaatregelen
EC	Europese Commissie
EIP	European innovation partnership
EKBG	ecologisch kwetsbaar blijvende graslanden
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
GLMC	goede landbouw- en milieueconditie
GMO	gemeenschappelijke marktordening
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale
MAP	mestactieplan of mestactieprogramma
NPI	niet-productieve investeringen
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
WeComV	Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt